

ASRA NYT

Arbejderhistorisk Støttekreds Ringkøbing Amt

32 årgang

nr. 1

2015

ASRAs formand gennem 8 år, Andreas Iversen, takker af på den kommende generalforsamling, som afholdes den 25. februar 2015 hos 3F i Birk.

ISSN:0906-2939

ASRA NYT
Udgivet af ASRA
Ålykkevej 3. 7400 Herning

mail: info@asra.dk

ASRAs hjemmeside
www.asra.dk

Formand:
Andreas Iversen - tlf. 9737 1989
mail: formand@asra.dk

Kasserer:
Britt Ulrich - tlf. 3054 0998
mail: kasserer@asra.dk

Redaktion:
Elly Madsen
Jørn Jensen
Leo Skaaning

Arkivmedarbejdere:
Jørgen Aarestrup-Nielsen
Jørgen Markmøller
Jørn Jensen
Henry Ammitzbøll
Ingrid Preisler Andreassen

Blad layout og redaktør
Leo Skaaning

Trykt med hjælp fra
Metal - Herning

Deadline for næste nr.: 1.03.2015

Indhold:

- Side.2 Kolofon
- Side.3 Leder ved formanden
- Side.4 Kuskenes fagforening
- Side.5 Overenskomst for
Kuskene 1913
- Side.11 Besøg fra Sønderborg
LAASK
- Side.14 Billede af fanevagt 1914
- Side.15 Billeder fra en formands -
periode med Andreas
Iversen.
- Side. 19 Kassereren får ordet!
- Side, 20 Dagsorden til generalfor-
samlingen.

Bajer sjakalen

Han kan lugte en gratis bajer
jeg tror på en halv tønde land,
han kan *snuse* sig til, hvor den findes,
hvor *den* er kommer også han.
Ja, bare der er en *chance*,
det er ligesom noget med trance,
han kan fan' me se bajeren i ånden,
og famle sig til den med hånden.

Der er ikke den sag i verden,
han ikke går ind på for øl,
og han sværmer om gratis bajsere
som om lyset sværmer et møl.
Men møllet brænder dog vingen,
han *klarer* sig sgu - det er tingen,
hvad rager det ham, hvis flag der
vajer
bar' han kan nasse sig til en gratis
bajer.

Oskar Hansen

*Dette er første og sidste vers af Oskars fanta-
stiske digt om Bajer sjakalen.*

Leder:

Så har vi igen taget hul på et nyt år og sagt farvel til et gammelt år, hvor der er sket mange ting. Jeg vil derfor gerne ønske alle vore medlemmer og samarbejdspartnere et godt nytår, samt sige tak for det gamle år der er gået.

Både for bestyrelsen og især for arkiv personalet har det været et travlt år. Der har efterhånden været skrevet nogle gange om registreringen. Nu fik vi endelig gang i om registreringen af hele vores arkiv til nutidig digital tilgængelighed og datalevering. Et kæmpe stort arbejde som vi kalkulerede med ville tage to til tre år inden vi var igennem de nuværende arkivalier. Stor var overraskelsen og glæden da vi på sidste bestyrelsesmøde fik oplyst, nu var man ca. halvejs med om registreringen. Jeg vil gerne rette en stor tak til arkivfolkene for den store indsats de har ydet i det forgangne år. Vi skal jo huske på, at det er frivilligt arbejde der er udført i deres kostbare fritid.

I årets løb har vi i ASRA modtaget mange arkivalier, så som protokoller m.m. I sidste blad skrev jeg, at jeg havde lovning på en del værktøj til træbearbejdning. Det er nu hentet hjem, og vil blive opbevaret i ASRA for eftertiden. Værktøjet er doneret af 3f Ringkøbing-Skjern. Værktøjet hængte i sin tid på væggen i den tidligere afdeling af Træindustriforbundets Skjern afdeling, så det er ikke utænkeligt at nogle af vore medlemmer har set det. Hvis det

lykkes at få de nye lokaler i ”Det Historiske Hus” ser jeg gerne, at værktøjet kommer op at hænge, så alle besøgende kan se det, da det er en unik samling. Jeg vil gerne endnu engang på ASRA’s vegne rette en stor tak til bidragsyderne. Som det kan læses et andet sted i bladet, så har jeg efter otte år i bestyrelsen, hvor de syv har været som formand, besluttet at stoppe som formand. Det har på mange måder været en god, spændende og begivenhedsrig periode, at være formand for ASRA. Som nyvalgt formand blev jeg kastet ud i en af de store opgaver, at markere foreningens 25 års jubilæum. Det blev med en fantastisk hjælp fra arkivholdet udarbejdet et jubilæumsudskrift, som på en god og fantastisk måde fortalt om ASRA’s første 25 år. I jubilæums-gave fra ABA, fik vi foræret en protokol fra SAFORA, så ASRA har nu alle protokoller fra den gang SAFORA Ringkøbing amt eksisterede.

SAFORA protokollen overdrages til ASRA

Ligeledes har det været en stor og spændende opgave at få sat gang i arbejdet med at få hele vores arkiv lagt ind på ABA's store server og database, så arkivalierne er lettere at søge i.

Der er også brugt mange kræfter på at finde andre og bedre lokaler. Jeg havde håbet på, at inden jeg fratræder som formand kunne

sige, at den dato kan vi begynde at flytte ind i "Det Historiske Hus." Men sådan skal det ikke være desværre, da forhandlingerne går meget langsom.

Sluttelig uden at nævne nogen personlig vil jeg gerne sige tak til alle for et godt og spændende periode som formand for ASRA.

Andreas Iversen

HOLSTEBRO

Kuskene - anno 1986

For 75 år siden, i 1911, dannede kuskene i Holstebro egen fagforening. Det vil blive fejret på årsdagen, 1. juli, af Chaufførernes Fagforening, som organisationen siden kom til at hedde. I den anledning har museumsinspektør Esben Graugaard, Holstebro Museum, begået et meget flot og fyldestgørende jubilæumsskrift. Så omfattende er det, at der ikke kan blive plads til mere end pluk i denne artikel.

Netop i denne tid går overenskomsterne på arbejdsmarkedet i gang. I vores arkiv har vi mange overenskomster, som er indgået gennem tiderne, og som i nogen tilfælde har kostet mange granskninger. Kuskenes fagforening i Holstebro har lagt sådan en overenskomst ind i arkivet.

Den er fra 1913 og det er meget spændende, at se hvad man forhandlede om dengang.

Det var ikke sådan ligetil at danne en fagforening for 75 år siden. På den tid var der kun 50 pct. af danske arbejdere organiseret. Arbejdskammerterne foretrak ofte tingenes tilstand med den ro, det betød, og arbejdsgiverne havde på kort sigt ikke brug for en organiseret modpart. Derfor havde kuskenes fagforening også store vanskeligheder med at få medlemmerne til at komme til møderne i de første år. Kuskenes fagforening blev senere til Chaufførernes fagforening.

Hans Larsen - Formand fra 1928 til 1959

Overenskomst

mellem

Vognmandsforeningen og Kuskenes Fagforening i Holstebro

1

Ugelønnen er fra 1ste April til 1ste November 22 kr. pr. Uge for kuske der passer Heste og 20 kr. pr. uge for de øvrige Kuske og Arbejdere. Fra 1ste November til 1ste April er Ugelønnen 17 Kr. pr. Uge for alle Kuske og Arbejdere. Ældre og svagelige Kuske lønnes efter Overenskomst mellem Vognmanden og Kusken.

Der fradrages ikke for Helligdage.
Ugelønnen udbetales om Fredagen.

2

Maanedslønnede ugifte Kuske lønnes med 44 kr. pr. Maaned i de 7 Sommermaaneder og i de 5 Vintermaaneder med 30 Kr. pr. Maaned samt Kost og Logi naar ikke anden Overenskomst foreligger.

3

Kuske saavel Arbejdere møder i Stalden i de 7 Sommermaaneder Kl. 5 om Morgenen for efter endt Staldtjeneste at smøre Vogne og spænde for saa betids at der kan mødes paa de indenbys Arbejdspladser eller Banen Kl. 6. Arbejdstiden regnes til Kl. 7 Eftermiddag med Spisetid af ½ Time til Frokost og 1½ Time til Middag.

Den øvrige Tid af Aaret mødes i Stalden naar ikke anden Overenskomst foreligger - Kl. 6½ om Morgenen og Arbejdstiden regnes til Kl. 6½ Eftermiddag med 1 times Middag.

Om Søn og Helligdage møder Kuske saavel som Arbejdere i Stalden Kl. 7 om Morgenen i de 7 Sommermaaneder, den øvrige Tid af Aaret Kl. 8 for efter endt Staldtjeneste at efterse og om nødvendigt smøre Seletøj rengøre Vogne etc., dog foretages ingen Pudsning udover Middag.

For Letkørsel kan ingen Tid fastsættes.

4

Kuske saavel som Arbejdere deltager efter endt Arbejdstid om Søndagen og om Søn og Helligdage, saafremt det er nødvendigt i Hakkelseskæring.

5

Overarbejde betales med 45 Øre pr. Time.

Som Overarbejde regnes Arbejde, der udføres om Søndagen samt efter Kl. 7 de Søndage. Det er dog en Forudsætning at Vogne der er læssede før Kl. 7 skal køres til Bestemmelses stedet inden for Byens Grænser. Ligesom Arbejde ved Vognmandens private Agerbrug f.Eks. Indkørsel af Hø og Korn etc. ikke Hentegnes under Overarbejde selv om der køres udover Kl. 7.

Hentning af Grønt sker efter nugældende Regler.

6

Letkuske, der ligger ude om Natten, erholder 2 kr 50 Øre pr Nat udover Ugelønnen, naar ikke anden Overenskomst foreligger.

7

Petroleumskørsel og Landkørsel foregaar efter nugældende Regler. Til Landkørsel kan ikke regnes Kørsel fra de i Holstebro Omegn liggende Teglværker.

8

For Arbejdskuske, der skal ligge ude i flere Dage eller Uger betaler Vognmanden Kost og Logi udover ugelønnen.

For Letkørsel paa Søn og Helligdage tilkommer der Arbejdskuskene som Erstatning for Udlæg af Drikkepenge 10% af Bruttoindtægten dog ikke udover 1 Kr., der betales førstkommande Lønningsaften.

9

Arbejdere, der antager enkelte Uger Dage eller Timer betales altid naar ikke anden Overenskomst eller Akkord foreligger mellem Parterne den stedlige Timeløn for Tiden 40 Øre.

10

Vognmændene forpligter sig til fortrinsvis at beskæftige organiserede Arbejdere saavel Kuske som Arbejdsmænd men kan dog forlange at disse ikke nægter at arbejde sammen med uorganiserede Kuske og Arbejdsmænd, dog ikke udover 3 uger.

De organiserede Kuske og Arbejdsmænd maa kun søge Arbejde hos de Vognmænd der er Medlemmer af Vognmandsforeningen.

11

Fastlønnede Kuske og Arbejderes Opsigelse sker med 8 Dages Varsel fra en af Parterne.

12

Kuske saavel som Arbejdere maa være Medlem af en anerkendt Sygekasse. Vognmanden er forpligtet til at forsikre sine Arbejdere saavel Kuske som Arbejdsmænd i et anerkendt Selskab saaledes at der udbetales Dagpenge Kr. 1,50 fra første Dag og for Tilfælde der falder ind under Ulykkesforsikringsloven, saaledes at Lovens Forpligtelser træder i Kraft.

13

Eventuelle Stridsspørgsmaal som maatte opstaa om Forstaaelsen af denne Overenskomst maa ikke medføre Arbejdsstandsning forinden Sagen er forelagt de respek-

tive Foreningers Bestyrelse; enes disse ikke afgøres sagen ved Voldgift.

14

Voldgiften sammensættes af 4 Mand, 2 valgte af hver af Parterne. Disse 4 Voldgiftsmænd vælger forinden Forhandlingernes Begyndelse en Opmand. Opmanden skal være Jurist og bosiddende i Holstebro.

Overenskomsten træder i Kraft den 1ste Februar 1913 og er gældende til den af en af Parterne opsiges med 3 Maaneders Varsel til en 1ste Februar, dog ikke før 1ste Februar 1917.

Holstebro i Februar 1913

For Vognmandsforeningen:

Mouritz Nielsen Claus Clausen C.F.Brauner

P.Kirkegaard Chr Mølgaard

For Kuskenes Fagforening

P.Hansen Niels Jensen

Kristian Hedegaard

Vognmand Chr. Holdgaard, Gasværksvej 10, foran sin åbne renovationsvogn engang i 30'erne. F.v. ses Chr. Holdgaard, Marinus Olsen, Moustgaard og Carl Vift.

I 1920 gik det så galt, at man måtte aflyse årets generalforsamling, da der kun var mødt 7 personer, og i 1922 var der en del utilfredshed på generalforsamlingen over, at formanden ikke var mødt.

Det faglige arbejde i Kuskenes fagforening i Holstebro gik så stille for sig i 20erne, at man i 1928 blev enige om en sammenlægning med Chaufførernes Fagforening. Chaufførerne var godt nok lidt skeptiske på forhånd.

- Så skal man sidde der til alle møder og diskutere hestepærer og seletøj frem for det centrale: benzin og olie i stedet for havre.

Gang i den

Der skulle 30ernes økonomiske krise med truende arbejdsløshed til før der kom mere skub i fagfor-

eningsarbejdet.

Spændingen på arbejdsmarkedet slog også igennem i Holstebro, som var præget af få og store arbejdsgivere som konsekvent forsøgte at omgå overenskomsterne indenfor transportområdet.

Det var i de år, man diskuterede ugentlige lønforhøjelser på en krone eller to til en ugeløn på omkring 50-60 kroner.

Med arbejdsdage på 10-12 timer, forstås.

Fagforeningen knoklede med at gøre arbejdsgiverne begribeligt, at det er hensigtsmæssigt for begge parter med en overenskomst.

Men medlemmerne følte sig truet af tidens svøbe, den store arbejdsløshed. I 1939 udgjorde dags-understøttelsen 4½ krone for gifte og 3,40 for ugifte

Besættelsen

Fagforeningsarbejdet lå næsten stille i de fem krigsår.

Det faglige arbejde blandt Holstebro chauffører bestod i disse år af det samme hårde slid som før krigen.

På landet skulle sække med gødning bæres op på staldlofterne, og sække med 50 kg cement skulle leveres på byens byggepladser.

Kørsel var ikke uden problemer i årene med brændstofmangel.

Benzin kunne med nød blandes op med solarolie, men det største problem var gasgeneratorerne.

De var monteret med en kakkelovn, hvori gassen udvikledes.

Brændstoffet kunne være alt, fra tøv til frisk træ eller trækul. Men problemerne var så mange, at ”havremotorerne” fik deres renæssance, og dermed fik kuskefaget sin sidste blomstringstid i Danmark.

Efter krigen

De omfattende ændringer der skete i det danske samfund efter krigen, skyldtes ikke mindst en kraftig effektivisering af transport-systemerne.

Det første tydelige bevis herpå sås i 1956, med en landsomfattede transportkonflikt, hvor - ikke mindst - tankvogns-chaufførernes arbejdsnedlæggelser fik alvorlige konsekvenser.

Chaufførernes Fagforening var naturligvis klar over samfundets stigende sårbarhed indenfor området og derfor prægedes 50erne da også af stigende faglig aktivitet.

Nu var tiden inde til at få tegnet

overenskomster på en mængde områder. Det lykkedes omsider at få en med DSB om rutebilkørsel, men ulig svære var det at få en aftale med de private vognmænd hvor især taxa-erhvervet voldte kvaler, måske ikke mindst på grund

af en stor udskiftning blandt chaufførerne. Benzinchaufførernes store problem resulterede i 1955 i dannelsen af en særlig brancheklub.

Leo Skaaning

ASRA fik besøg af LAASK

ASRA & LAASK - To arbejderarkiver, som i mangt og meget ligner hinanden:

ved Jørgen Aarestrup-Nielsen

Onsdag den 10. december havde ASRA, i arkivet, besøg af kollegerne fra LAASK, Lokalhistorisk Arbejderarkiv for Sønderborg Kommune.

Besøget var en genvisit efter ASRA's tilsvarende i Sønderborg i 2013.

ASRA og LAASK ligner hinanden meget og har meget til fælles.

Vi er begge små foreninger med små arkiver i forhold til det store ABA, der er tilknyttet Arbejdermuseet i København.

Vi har begge fået plads i et lille "hjørne" på ABA's store server og database, og her registrerer vi begge i det samme system, Reindex, som ABA har stillet til rådighed for os.

Hvor ASRA, jo som bekendt, indsamler, registrerer, opbevarer, passer på og formidler arbejdernes historie i hele det tidligere Ringkøbing Amt, løser LAASK det tilsvarende i Sønderborg Kommune. Den topografiske indretning af ASRA's registreringsystem er derfor lidt mere kompliceret.

Til gengæld møder kollegerne i LAASK arkivalier fra tiden da Sønderborg var tysk, f.eks. protokoller med gotisk håndskrift på tysk. En sådan udfordring har vi endnu ikke mødt i ASRA.

Det er meget givende at mødes jævnligt og drøfte løsningen af de udfordringer vi møder i hverdagen. Ikke alene er der praktiske udfordringer i arkiverne, men, i takt med at vi drøfter det praktisk, tekniske omkring arkiverne, afsløres at foreningerne bag arkiverne, også møder enslydende udfordringer. Den tanke strejfede mig under samtalerne med LAASK-kollegerne, at bestyrelserne bag arkiverne, måske også kunne have gavn af at mødes en gang imellem.

Når vi der arbejder i arkiverne mødes, bliver det hurtigt meget teknisk "nørdet" men de overordnede strukturelle og økonomiske udfordringer, og andre overordnede udfordringer, fortjener bestemt samme opmærksomhed. Ideen er hermed videregivet.

Hver gang vi mødes, lærer vi noget af hinanden og det er min fornemmelse at vi, samlet set, bliver bedre og bedre. Vi talte også om, at vi begge føler os som "en lille kvist" på det store "ABA-træ".

Vi er rundet af den samme familie, arbejderfamilien, og sat i verden for, at løse de samme opgaver, men på en eller anden måde er det da underligt, hvis ABA, LAASK og ASRA virkelig skulle være de

eneste arbejderarkiver i Danmark. Det forpligter faktisk til at holde god kontakt og til samarbejde. Da LAASK var her, fik de en fanedug fra Dansk Tekstilarbejderforbund, Sønderborg, med hjem. Fanedugen har, sammen med mange andre faner fra tekstilindustrien og beslægtede håndværk, været ophængt på kursusejendommen Laugesens Have ved Videbæk, indtil Laugesens Have overgik til privat virksomhed. På det tidspunkt blev alle disse faner betroet i ASRA´s varetægt. Principielt er det jo ikke afgørende hvor arkivalier fysisk opbevares, bare det er under betryggende forhold og således at de er registreres på en måde så de kan findes. Vi er ikke i tvivl. Sønderborgfanen bør være arkiveret hos LAASK, Her har den levet og virket som samlingsmærke for Tekstilarbejderne i Sønderborg og her er der størst chance for at den lejlighedsvis kan komme i brug igen. Derfor er denne fane nu overdraget i LAASK´s kyndige varetægt og hermed runder LAASK så fane nr. 100.

At fanen er overdraget, betyder ikke af vi har ”sluppen den af syne” Fanen kan stadigvæk søges i vores database, hvor det så fremgår at den eksisterer og nu er overdraget til LAASK.

LASK deler arbejdslokaler med Lokalarkivet i Ulkebøl og har arkivplads i kælderen under en skole ikke så langt derfra I LAASK håber man på nye lokaler på den nedlagte Sønderborg Kasserne.

I ASRA håber vi meget hurtigt i det nye år, at kunne flytte ind og være med til at realisere de meget spændende muligheder der tegner sig for anvendelsen af det gamle museumskompleks i Museumsgade.

ASRA lider øjeblikkeligt rigtig meget under de trange og ringe arbejdsforhold.

Vi omregistrerer og nyregistrerer i et væk. Al praktisk indretning er for længst afløst af et evigt flytten rundt for at skaffe en cm2 eller to, i ny og næ.

Fane fra Tekstilarbejdernes fagforening Sønderborg 1923

Vi er så trængte at vi nogle gange, galgenhumoristisk, snakker om at afskaffe stolene og bruge arkivkasser til at sidde på.

I øjeblikket tales der igen om nye sammenlægninger af fagorganisationer.

Vi ved godt hvad det betyder: Det betyder flere arkivalier i arkivets varetægt. Mere der kræver plads til at blive behandlet og betryggende opbevaret. Det glæder vi os til, men det rummer også nogle pladsmæssige, arbejdsmæssige og økonomiske udfordringer som vi vil have svært ved at håndtere på vores nuværende adresse.

Jørgen Aarestrup-Nielsen

Inde bag alle arkivkasserne kan man skimte en travl arkivar.

foto: Leo

Fanevagten i Esbjerg 1914 fotograferet inden majoptøget.

I 1915 får kvinder stemmeret, ASRA skriver om det i næste nummer af ASRA NYT.

foto: ABA

Formand - Andreas Iversen har valgt at fratræde formandsposten på generalforsamlingen 2015

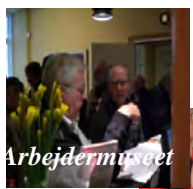
Her følger en lille billedkavalkade fra hans virke som formand i en spændende periode, med masser af udvikling i ASRA.

Flot spillet!

Generalforsamling i Holstebro 2010

Arbejdermuseet

Velkommen til Jubilæum 2009

Kaffe på Arbejdermuseet

"Jeg ved det har kostet kamp!" Grethe Andersen

"Så er vi klar til at gå i gang"

Elly Madsen og Andreas Iversen ved Bent Kruuses begravelse

Klar til bestyrelsesmøde

Formand - Andreas Iversen

”Vi vil gerne udnævne dig som æresmedlem - Bent, hvad skal jeg begrunde det med jo, trofasthed og flittigt arbejde for ASRA” - Formanden på en glædelig opgave.

Udstilling 1.Maj i Laugesens Have

Alt på plads, værsgo' at kigge ind

Kassereren får ordet!

Fornyelse af medlemskab.

Jeg ønsker alle vore medlemmer et godt nytår og vil samtidig gøre opmærksom på, at der med denne udsendelse af ASRA NYT er vedlagt et betalingskort til fornyelse af medlemskabet.

Kontingentet for 2015, som blev vedtaget på generalforsamlingen, er:

Private medlemmer:	kr. 125,00
Partiforeninger/AOF:	kr. 125,00
Andre foreninger:	kr. 200,00
Faglige organisationer:	kr. 800,00

Britt Ulrich

Kasserer

Tak.

Sammen med ASRA NYT i december 2014 blev der udsendt en folder fra **Arbejdernes Landsbank**, som sponsorerede porto'en, og det vil vi hermed gerne takke for.

Kontingent:

er den eneste direkte indtægt ASRA har, derfor er den vigtig for arbejdet i arkivet.

Vi sætter stor pris på dit medlemskab, og ved det frivillige arbejde der udføres i ASRA, udføres med den største interesse for at bevare arbejderhistorie for eftertiden.

Så tak for din støtte gennem medlemskabet.

Generalforsamling

I ASRA - Onsdag den 25. februar 2015 kl. 19,00

sted: 3F Midtjylland - Birk Centerpark 4. Herning

1. Velkomst ved Formanden
2. Valg af dirigent
3. Beretning ved formand Andreas Iversen
4. Fremlæggelse af regnskab ved kasserer Britt Ulrich
5. Forelæggelse af budget
6. Fastsættelse af kontingent for 2016
7. Vedtægter
8. Indkomne forslag til behandling
9. Valg:
 - a. Valg af formand for 2 år - På valg Andreas Iversen modtager ikke ikke genvalg.
 - b. Valg af 3 bestyrelsesmedlemmer for 2 år
På valg er: Elin Kragelund - villig til genvalg
Jørgen Iversen - ønsker ikke genvalg
Ingrid P. Andreasen - villig til genvalg
 - c. Valg af 2 bestyrelsesmedlemmer for 1 år
På valg er: Martin Hunnerup - ønsker ikke genvalg
Hans Agerup - ønsker ikke genvalg
 - d. Valg af 2 revisorer:
På valg er: Villy Grøn - Vildbjerg
Erik Christensen - Herning
 - e. Valg af revisor suppleant
På valg er: Jens Erik Sørensen - Struer
10. Eventuelt

Indkomne forslag der ønskes behandlet på generalforsamlingen skal være formanden i hænde 8 dage før generalforsamlingens afholdelse.

Bestyrelsen

Alle er velkommen til generalforsamlingen, som starter med et spændende foredrag i serien "Vi er selv historie" dog er det kun medlemmer der har stemmeret ved generalforsamlingen.

Vi håber at se rigtig mange!